

LBRIS

We know
books

Natsume Sōseki, 坊っちゃん

Copyright © 2026 by ALICE BOOKS, pentru prezenta ediție
în limba română
All rights reserved.

Layout: Vasilica Turculeț

Pe copertă: Utamaro Kitagawa (1753-1806), *Trei tineri ori tinere*,
cca 1780-1806, stampă realizată prin gravură în lemn

Corectură: Lucia Popovici

ALICE BOOKS

Valea Lupului, Iași
www.alicebooks.ro
hello@alicebooks.ro
Telefon: 0751 54 02 02

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

SŌSEKI, NATSUME

Botchan / Natsume Sōseki; trad. din lb. japoneză și note de Angela Hondru. –

Valea Lupului: Alice Books, 2026

ISBN 978-630-6676-79-8

l. Hondru, Angela (trad.; note)

821.521

Natsume Sōseki

Botchan

Traducere din limba japoneză și note
de Angela Hondru

2026

1

Fiind nesăbuit din naștere, din copilărie am tot avut de tras ponoase.

Pe când eram elev la școala primară, m-a pus naiba să sar de la etaj, la școală, fapt ce m-a costat vreo două săptămâni de stat în pat. De ce-am făcut așa ceva? Ei bine, n-am avut un motiv prea serios. Pur și simplu, mă uitam pe fereastră într-o zi și un coleg mi-a zis în glumă:

— Ei, lăudărosule! Nu-i așa că nu te încumeți să sari de-acolo? Fricosule!

Când l-au văzut părinții pe portar cu mine-n cârcă, au făcut ochii mari. Tata a remarcat, supărat, că o săritură de la etajul întâi nu putea aduce în halul acesta un băiat robust. L-am asigurat că, data viitoare când o să sar, n-o să mai pățesc nimic.

Am primit de la una din rude un cuțit de import și l-am arătat, mândru, camarazilor mei. Doamne, ce-i mai strălucea lama la soare! Unul din băieți a spus că, deși lucește frumos, nu e bun de nimic. L-am contrazis, spunându-i că lama e ascuțită și pot tăia orice cu el.

— Încearcă-l pe degetele tale, a spus unul din ei.

— Ia uite!

Și am încercat lama pe degetul cel mare de la mâna dreaptă. Noroc că era mic cuțitul și osul puternic, de mai am și acum deget mare la mână; cicatricea însă n-o să-mi mai dispară.

Dincolo de curte, spre est, aveam o grădină de zarzavat în pantă, în mijlocul căreia se găsea un castan. Țineam la castanul acela ca la ochii din cap. Când se coceau castanele, mă sculam devreme și ieșeam în pijama să le culeg pe cele căzute pe jos. Tare-mi plăcea să mănânc castane la școală!

Vecinul nostru dinspre vest, domnul Yamashiroya, cămătarul, avea un fiu de treisprezece-paisprezece ani, pe nume Kantarō. Era el cam fricos, dar aceasta nu-l împiedica să vină la furat de castane, sărind gardul de bambus ce ne despărțea. M-am ascuns într-o zi, pe la amurg, după portiță și am prins în cele din urmă hoțul. Cum

nu mai putea face cale-ntoarsă, Kantarō s-a năpustit asupra mea. S-a repezit cu capul în pieptul meu și m-a împins cu toată puterea, dar capul i-a alunecat chiar în despicătura mânecii de la chimonou. Imobilizându-mi mâna, am încercat să mă descotorosesc de intrusul din mânecă, scuturându-l zdravăn. Capul lui Kantarō pendula la dreapta și la stânga. Zvârcolindu-se neputincios, și-a înfipt în cele din urmă dinții în brațul meu. Din cauza durerii cumplite, l-am izbit pe Kantarō de gard, după ce i-am pus piedică, făcându-l să-și piardă echilibrul. N-a zburat decât vreo doi metri, rupând gardul pe jumătate. A aterizat, de-a berbeleacul, pe propriul său domeniu, urlând de durere. Dar odată cu el mi s-a dus și mâneca. Oricum, mi-am eliberat mâna și aceasta era esențial. Seara, s-a dus mama la domnul Yamashiroya să-și ceară scuze pentru isprava mea, recuperând totodată și mâneca.

Am mai făcut și alte năzbâtii. Împreună cu Kanekō, de la tâmplărie, și Katu, de la pescărie, am distrus, pur și simplu, o parcelă cultivată cu morcovi aparținând unui oarecare Mosaku. Morcovii, care nu apucaseră încă să iasă, erau acoperiți cu paie și terenul ni s-a părut propice pentru partidele

noastre de sumo, care au durat cam jumătate de zi. N-a rămas morcov necălcăt în picioare.

Am mai încasat-o și pentru că am înfundat țâșnitoarea de pe plantația de orez a lui Furukawa. Era un tub lung din bambus, înfipt în pământ, presărat cu găurele pe la noduri. Apa țâșnea prin găurele și-i stropea orezul. Cum habar n-aveam la ce servea șmecheria aceea, am umplut-o cu pietricele și bețe de toate formele și dimensiunile. M-am îndreptat apoi spre casă, satisfăcut că nu mai iese apă prin găurele. Pe când mâncam și eu de cină, m-am trezit cu Furukawa, c-o falcă-n cer și una-n pământ. A sculat toată casa în picioare. Ai mei au trebuit să-i plătească niscaiva despăgubiri ca să-l potolească.

Tata nu ținea la mine, iar favoritul mamei era fratele cel mare. Avea o paloare de te înspăimânta și făcea pe actorul, arătând predilecție pentru rolurile feminine. Tata îmi spunea mereu:

— N-o să se aleagă nimic din tine.

Și pe mama o îngrijora viitorul meu:

— Dacă te tot ții de trăsnaï, o să fie vai de capul tău!

Aveau dreptate până la un punct și găsesc că era normal să-i preocupe soarta mea, dar pot să

vă asigur că n-am ajuns să fiu condamnat la muncă silnică.

Cu două-trei zile înainte de moartea mamei, făceam tumbe prin bucătărie și am intrat cu coastele în colțul sobei. Am suferit îngrozitor, dar mama s-a supărat pe mine și a zis că nu vrea să mă mai vadă în fața ochilor, așa că m-a expediat la niște rude. Vestea morții ei a picat ca un trăsnet. Nu mi-am dat seama că era atât de bolnavă și acum regretam că nu am fost și eu ceva mai cuminte. Fratele meu mai mare m-a bombănit când m-a văzut iar acasă și mi-a reproșat c-am grăbit moartea mamei. Nemaiputându-i suporta reproșurile, i-am ars una peste față, drept care mi-a tras o săpuneală zdravănă.

După ce-a murit mama, am rămas cu tata și cu el. Tata nu făcea nimic toată ziua și, când mă vedea, îmi spunea că-s un terchea-berchea. Nu prea știam ce vrea să spună cu asta. Zău că era ciudat. Fratele meu, care se pregătea să devină mare om de afaceri, se pusese cu burta pe engleză. Nu-mi plăcea firea lui, așa că nu ne prea înțelegeam. Parcă era o muiere. Ne certam cel puțin o dată la zece zile.

Într-o zi jucam șah. Mi-a întins mișelește o cursă și s-a pornit să mă insulte, fericit că mă prinsese la înghesuială. M-am înfuriat și i-am azvârlit tura, pe care o aveam în mână, drept în frunte. Câteva picături de sânge i s-au prelins din rană. M-a pârât imediat și tata m-a amenințat că mă dă afară din casă.

Pe când îmi ziceam eu că nimic nu mă mai poate salva, am auzit-o pe Kiyo, servitoarea pe care o aveam în casă de zece ani, luându-mi apărarea cu lacrimi în ochi. Mânia tatii s-a topit, treptat, și n-am mai fost azvârlit pe drumuri. Curios, dar nu-mi mai era frică de tata. Îmi părea rău pentru Kiyo. Această bătrână se trăgea dintr-o familie mai răsărită ce-și pierduse însă averea la Restaurație¹. Așa a ajuns ea servitoare la noi. Nu-mi dau seama de ce ținea atât de mult la mine și nici n-aș putea să nu recunosc că mi se pare cam ciudat, dar asta este, ce să-i faci! Băgase de seamă că

1. 1868, mișcare revoluționară burghezo-democratică în urma căreia a fost abolit sistemul shogunal de organizare feudală a statului și introdus un sistem parlamentar de inspirație occidentală. Monarhia, devenită constituțională, a fost reșezată simbolic în fruntea statului, după o întrerupere de peste 600 de ani.

tata nu mă iubește deloc cu vreo trei zile înainte de moartea mamei. Tata mă considera oaia neagră a familiei și se plângea de mine pe toate drumurile. Tot cartierul mă vorbea de rău, toți întorceau privirile și-și dădeau coate când treceam eu. Mă obișnuisem cu gândul că lumea nu mă iubește și puțin îmi păsa. Cu atât mai mult nu înțelegeam simpatia pe care mi-o purta Kiyo. Când nu era nimeni prin bucătărie, îmi spunea, mândră:

— Ai o fire minunată.

Mi-era greu să-mi dau seama ce înțelege prin asta. Dacă aveam într-adevăr o fire minunată, ar fi trebuit să bage de seamă și alții și să se poarte cu mine ca atare. Ori de câte ori îmi adresa Kiyo astfel de vorbe, îi spuneam că nu pot să sufăr complimentele, iar ea, privindu-mă admirativ, afirma că aceasta este o dovadă în plus a caracterului meu minunat. Aveam impresia că eu eram creația ei, de care ea era tare mândră. Stranie senzație!

După moartea mamei, parcă ținea și mai mult la mine. Nu puteam pricepe de ce. Mă consideram o persoană care nu face nici măcar două parale și de aceea nu înțelegeam că mă poate răsfăța cineva. Parcă-mi părea rău că-și irosește sentimentele cu mine, dar, cu toate acestea, îi eram mai

drag ca orice pe lume. Cu puținii ei bani de buzunar îmi cumpăra adesea *kintsuba*¹ și *kōbaiyakī*². În serile răcoroase de iarnă, mă trezeam la capul patului cu câte un castronel fierbinte de soba³ din făină pusă bine pentru zile negre. Și tăieteei dantelați își croiau drum, uneori, spre camera mea. Dar nu-mi cumpăra numai mâncare, ci și ciorapi, creioane, caiete. Odată mi-a adus trei yeni. Nu-i cerusem, dar mi-a spus că are impresia că n-am bani de buzunar și m-a rugat să-i cheltuiesc liniștit. Eu i-am spus că n-am nevoie de ei, dar, deoarece a insistat să-i primesc, i-am luat. Nu pot să vă spun cât de bucuros am fost că am și eu câțiva bănuți. I-am băgat în pușculiță, i-am pus la piept, dar i-am scăpat în toaletă fără să vreau. Am încercat eu să-i scot, dar n-am reușit, așa că a trebuit să-i mărturisesc, jenat, isprava mea. Mi-a promis că mi-i scoate ea cu un băț. Am auzit-o imediat după aceea spălându-se la fântână și, când am ieșit, am văzut punguța mea cu bani într-un vârf de băț, sub jetul de apă. Am scos apoi banii care se cam coloraseră în maroniu. Kiyō i-a uscat deasupra

1. Gogoși umplute cu pastă de fasole.
2. Pișcoturi.
3. Paste făinoase preparate cu condimente japoneze.

hibachi-ului¹ și mi i-a înmânat, spunându-mi că-i pot folosi. Nu-mi plăcea însă mirosul lor.

— Dă-mi-i și ți-i schimb eu, a spus Kiyō.

Habar n-am cum a procedat, dar a venit în scurt timp cu trei monede de argint în locul bancnotelor. Nu mai știu pe ce le-am cheltuit. I-am promis că o să-i înapoiez banii cândva, dar n-am mai apucat. Acum aș vrea să-i pot oferi înzecit, dar nu mai am cum.

Kiyō îmi dădea ce-mi dădea numai când nu erau acasă tata și fratele meu. Nu mi se părea cinstit să profit pe furia. E drept că nu mă aveam bine cu fratele meu, dar nu mi se părea normal ca eu să primesc prăjituri și creioane colorate, iar el nu.

— De ce-mi dai numai mie?

Kiyō îmi răspundea, senină:

— Nu-ți face tu griji, lui îi dă tatăl tău. N-am nicio treabă cu el.

Oricum, nu găseam că e drept să procedeze în felul acesta. Crezându-l de modă veche și un încăpățânat cum rar mai întâlneai, aveam impresia că tata nu părtinea pe nimeni, dar lui Kiyō nu-i scăpa nimic, și asta numai datorită dragostei ce

1. Vas cu mangal.

mi-o purta. Eu n-aveam cum s-o mai schimb. Deși era femeie simplă, avea un bun-simț înnăscut.

Ce să vă mai spun? Îi mai treceau prin cap și idei năstrușnice. Ea era ferm convinsă că o să-mi croiesc un drum bun în viață și că mă așteaptă un viitor strălucit. Și ce dacă fratele meu învăța toată ziua, el tot palid era și nu-l aștepta nimic grozav! Aceasta era părerea ei. Ea gândea că cei la care ține vor deveni personalități, pe când ceilalți vor fi toată viața niște nulități. Eu nu mă gândisem niciodată ce-o să se aleagă de mine, dar, de vreme ce Kiyo zicea că o să fiu cineva, am început și eu să cred în vorbele ei. Acum îmi vine să râd când privesc în urmă. Am întrebat-o odată pe Kiyo ce crede că se va alege de mine și mi-a răspuns că nu știe precis, dar ea mă și vede locuind într-o casă superbă cu intrare luxoasă și la volanul unei mașini elegante.

Kiyo și-a exprimat dorința să locuiască cu mine după ce mă voi aranja. M-a întrebat de nenumărate ori dacă am s-o iau la mine și i-am răspuns, de fiecare dată, să stea liniștită, că n-o las pe drumuri. Parcă mă și vedeam la casa mea! Imaginația ei a prins aripi. M-a întrebat, altă dată, în ce parte a orașului mi-ar plăcea să locuiesc: în Kōjimachi

sau Azabu? Mi-a spus să-mi pun neapărat balan-soar în curte și să nu-mi las decât o cameră în stil european. Își făcea deja planuri cum o să aranjeze casa. La vremea aceea, eu nu-mi doream însă niciun fel de casă, nici în stil european, nici în stil japonez, și, când îmi mărturiseam gândurile cu glas tare, Kiyo mă bombănea:

— Păi, da, tu nu ești un hrăpăreț. Doamne, ce inimă curată poți să ai!

Pentru orice ziceam, ea nu găsea decât cuvinte de laudă. Era foarte mândră de mine.

Am dus-o așa cam vreo cinci-șase ani după moartea mamei: tata mă certa mereu, cu fratele meu mă ciondăneam, Kiyo îmi dădea prăjiturile însoțite de laudele-i obișnuite. Cum nu năzuiam la cine știe ce, nu mă deranja nimic. Îmi închi-puiam că și alți băieți o duc la fel. Numai că, deoarece Kiyo mă tot compătimea, am ajuns și eu să cred că nu prea am parte de fericire. Eh, dar mă împăcasem și cu gândul acesta! Un singur lucru mă deranja cumplit, și anume că nu primeam bani de buzunar de la tata.

La șase ani de la moartea mamei, imediat după Anul Nou, a murit și tata. Făcuse congestie cerebrală. În anul acela, în aprilie, eu absolveam școala generală, iar fratele meu colegiul comercial.

El a fost repartizat la sucursala unei firme comerciale care-și avea sediul în Kyūshū¹, iar eu trebuia să rămân la Tokio să-mi continui studiile. Fratele meu m-a anunțat că vinde casa și toate bunurile mobiliare ce-i aparțin și pleacă în sud. I-am lăsat mână liberă să facă cum consideră de cuviință. N-aveam nici cea mai mică dorință să depind de el în vreun fel. Să-i fi cerut oarecare sprijin însemna să ne tot certăm, așa că mai bine mă lipseam de el. Cum să-mi plec eu prețiosul meu cap? Puteam să-mi câștig și singur existența, făcând pe lăptarul, de exemplu.

După câteva zile fratele meu a chemat un negustor de mobilă și a vândut, pe nimica toată, piesele vechi și uzate pe care le aveam din moși-strămoși. A vândut și terenul, printr-un intermediar, unei familii înstărite. Se pare că a făcut rost de ceva bani, dar nu știu exact de câți.

Eu mă mutasem cu o lună înainte la un cămin în Ogawamachi, districtul Kanda. Kiyo era foarte necăjită că trebuia să lase această casă, în care locuise atâta amar de vreme, pe mâini străine, dar n-avea încotro. Mi-a zis în mai multe rânduri:

1. Una dintre cele cinci mari insule ale Japoniei, situată în sud.

— Ce n-aș da să fi fost și tu puțin mai mare. Puteai s-o moștenești și ce bine era!

Puteam eu s-o moștenesc și așa, nu trebuia să fiu neapărat mai mare ca să-mi rămână mie, dar biata bătrână habar n-avea cum stăteau lucrurile și în capul ei doar vârsta conta.

Deci m-am despărțit de fratele meu, dar nu prea știam ce să fac cu Kiyo. Încotro s-o apuce? Fratele meu nu s-a gândit s-o ia cu el și nici ea nu avea chef să-l urmeze atât de departe. Cămăruța mea de la cămin avea doar patru rogojini¹ și jumătate și trebuia s-o evacuez în caz de nevoie. Neștiind cum s-o rezolv, i-am sugerat lui Kiyo să se angajeze menajeră în altă parte, dar ea mi-a spus că, în cazul acesta, preferă să meargă la nepotul ei. Nepotul acesta al ei era funcționar la un tribunal și n-o ducea prea rău. O mai poftise de câteva ori să stea la el, dar Kiyo îl refuzase de fiecare dată, pe motiv că nu se putea despărți de familia pe care o slujise atâta amar de vreme. Împrejurările însă o obligau acum să locuiască acolo, deoarece socotea că n-ar fi tocmai înțelept să se angajeze la o familie nouă și să ia totul de la capăt. M-a rugat

1. Unitate de suprafață de 1,80 × 0,90 m.